

Tikanmäen Maisemakuvat uruilla? – Anni Nousiaisen transkriptio veti kirkon täyteen yleisöä

Anssi Tikanmäki: *Maisemakuvia Suomesta*

Anni Nousiainen, urut

Vantaan Pyhän Laurin kirkko, 26.6.2025

Viime vuonna manan majoille menneen, monipuolisen muusikko-säveltäjä **Anssi Tikanmäen** esikoisalbumi *Maisemakuvia Suomesta* (1981) lienee osa jokaisen 1980-luvulla eläneen musiikkifanin sielunmaisemaa maassamme ja se on siitä syystä säilyttänyt suosionsa näihin päiviin saakka. Yksi omien sello-opintojeni kohokohdista Helsingin konservatoriossa oli **Teemu Honkasen** johtama *Maisemakuvien* orkesteriesitys, jossa Tikanmäki soitti koskettimia ja **Pentti Lahti** huolehti puhallinsooloista.

Suomen nuoreen urkuri- ja kirkkomuusikko-polveen läheisesti viime vuosina tutustuneena olen pitänyt silmäni auki mielenkiintoisten konserttien varalta, ja nyt niihin sattui **Anni Nousiaisen** esiintyminen Laurin päiväkonsertit -sarjassa. Nousiainen on jo aiemmin soittanut *Maisemakuvien* parhaita paloja ja improvisoinut niiden pohjalta, mutta oli sitten päättänyt tehdä kunnollisen urkutranskription koko teoksesta.

Matti Sunell kuvasi *Synkoopissa* 4/2024 ilmentyneessä muistokirjoituksessaan Tikanmäen musiikkia ”orkestraaliseksi progeksi iskelmä- ja kansanmusiikki-vaikuttein”. Luonnehdinta on osuva, mutta miten orkestraalinen proge voi toimia ilman orkesteria? Rock-bändillä vahvistettu sinfoniaorkesteri (vai onko kokoonpanojen järjestys päinvastainen?) on myös soinnillisesti yksi vavahduttavimmista kuviteltavissa olevista kokoonpanoista; pärjäisikö sille edes soitinten kuningatar? Pyhän Laurin kirkon äärimmilleen täyttänyt yleisö ainakin uskoi niin.

Tikanmäen sarja sisältää kahdeksan kotimaan maisemia ja tunnelmia kuvaavaa osaa, jotka ovat olleet kovassa käytössä elokuvien äänimaisemana, dokumenteissa, radiosoittoina, kouluissa, kotona ja erilaisten orkestereiden ohjelmistoissa ympäri Suomen. Ohjelmalehtisessä Nousiainen kertoo pitäytyneensä alkuteokselle mahdollisimman uskollisena ja muutta-neensa vain joitakin kohtia ”urkumaisemmiksi”. Hän myös muistutti esitysten yksilöllisyydestä eri urkujen erilaisten rekisteröintimahdollisuuksien takia.

Kun konsertti käynnistyi *Lapin tuntureilla*, piti hetki totutella urkujen äänimaisemaan ja siihen, että aivan kaikki orkesteriversioiden elementit eivät mahdu mukaan transkriptioon. Nyt osan dynaamisia huippuja jäi kaipaamaan, mutta ne ehkä toteutuisivat toisenlaisella soittimella, kuten Musiikkitalon uusilla huippu-uruilla. Sointimaailmaan kuitenkin tottui nopeasti, ja seuraava osa *Aamu lakeuksilla* tuntui sopivan uruille aivan täydellisesti, eikä mitään jäänyt

puuttumaan. Täydet pisteet rekisterien valinnasta Nousiaiselle.

Ainoa osa, jossa jäi kaipaamaan alkuperäis-versioiden tanakkaa rumpukomppia, oli *Tuusulan moottoritie*, joka oli paikoin vaarassa mennä rytmisesti nokilleen. Sointimaailmaltaan se toimi kuitenkin loistavasti, kuten myös seuraavat osat *Kesäranta Etelä-Saimaalla* ja *Valkeakosken tehtaanpiiput*. Hyväntuulinen *Savolainen metsä* oli myös hyvin onnistunut transkriptio ja sai kirkkokansan päät heilumaan musiikin tahtiin. Staccatomaisempi soittotapa olisi ollut lähempänä alkuperäistä haitari-iloittelua, mutta jokainen meistä kuulee ja myös tulkitsee musiikin omalla tavallaan.

Kiutaköngäs-osaan Nousiainen oli löytänyt hyvän ja läpäisevän äänikerran matalia sähkökitarasoolo- ja markkeeraamaan. Sarjan päättänyt *Muuttuva maaseutu* oli sekini erittäin onnistunut transkriptio, ja nyt uruista löytyi myös lisää potkua. Teosta urkutranskriptiona kuunnellessa kirkastui, miten hyvää musiikkia *Maisemakuvia Suomesta* todella on. Konsertin kuluessa ei ”puuttuvaa” komppia enää osannut kaivata, ja jos teosta ei tuntisi ennestään, voisi monesta sen osasta ajatella, että tässäpä hieno urkukappale.

Ohjelma sai päättyttyään yleisöltä valtaiset aplodit, eikä solistia päästetty poistumaan urkuparvelta ennen kuin hän oli soittanut ylimääräisenä osan *Aamu Lakeuksilla*. Kirkossa oli selvästi tavan urkufanittajien lisäksi paljon väkeä, joka oli tullut nimenomaan teoksen takia. Aplodinsa oli Anni Nousiainen todellakin ansainnut sekä tekemänsä suuren transkriptiotyön että koskettavan ja virtuoosisen esityksen puolesta.

Toivottavasti Nousiainen pääsee esittämään työnsä hedelmiä vielä useaan kertaan. Teos tulee kuulostamaan joka esityksessä erilaiselta urkujen erilaisten rekisteröintimahdollisuuksien mukaan, mutta myös soittajansa näkemyksen syventyessä. Olisi hienoa, jos jokin musiikkikustantamo kiinnostuisi julkaisemaan transkriptiot maamme urkureiden iloksi – esimerkiksi Fennica Gehrman, joka omistaa jo oikeudet Tikanmäen urkuteokseen *Seremoniat/Ceremonies*.

Sasha Mäkilä

Shepherd's Call

Temppeliaukion kirkko 8.5.2025

Pääkaupungin musiikkikevään uusi tulokas, Helsinki Music Week -festivaali, avattiin hartaissa puitteissa: Temppeliaukion kirkossa esiintyi illan ensimmäisenä helsinkiläisduo Shepherd's Call. Yhtyeen osapuolet **Inter Alia** ja **Niko Demus** ovat monille tuttuja suomalaisten pop-artistien tuotantotiimeistä. Shepherd's Callin musiikillinen estetiikka nojaa melankolisen ja nostalgisen ambientin perinteeseen, jota ovat viime vuosina elävöittäneet esimerkiksi kokeellisen elektronisen musiikin pienlevy-yhtiöt eri puolilla Eurooppaa. Tyyllisesti duon sävelkieli muistuttaa varhaisen ambientin pioneerien, kuten **Brian Enon** tai **William Basinskin**, musiikkia ja siinä on myös vivahteita post-klubikulttuurista, jossa tavoitellaan emotionaalista syvyyttä ja hämyisyyttä selkeiden rytmien sijaan. Musiikki rakentuu hitaasti sävy sävyttä ja palkitsee tarkkaavaisen kuulijan hienovaraisilla yksityiskohdilla ja hiljaisuuden hallinnalla.

Kun kaksi muusikkoa keikan aluksi astelivat koneiden ja syntetisaattoreiden taakse ja alkoi väänellä nappuloita, kaikki tuntui sangen tutulta. Elektronisen musiikin kenttä on kyllästetty vastaavilla kokoonpanoilla, mutta Shepherd's Call ei silti kompastunut kliseeseen.

Kirkon akustiikka ja tilaan tuotu äänentoisto loivat kiinnostavan asetelman. Äänimassa syntyi suuresta sound system -kaiutinpinnosta, joka tuotti kuulijalle kehollisen kokemuksen. Tällaisen äänentoistojärjestelmän juuret ovat 1940-luvun jamaikalaisissa katujuhlissa, mistä se levisi myöhemmin 1970-luvulla Britteinsaarille osaksi dub- ja sound system -kulttuuria. Temppeliaukion kirkon pyöreä (ja *palomainen*!) arkkitehtuuri vahvisti äänen liikettä tilassa ja loi kuulijaa ympäröivän, kokonaisvaltaisen äänimaiseman. Tuloksena oli meditatiivinen ja immersii-vinen kuuntelukokemus. Musiikin kaikuvat efektit yhdistettynä kirkon akustiikkaan loivat tunteita herätteleviä, liukuvia maisemia. Suuri äänentoisto, askeettinen lavastus – vain muutamia persialainen matto ripustettuna rakennustelineiden päälle – ja musiikin hyväilevät sävyt avasivat lempeästi aistit tulevaa iltaa varten.

Shepherd's Callin esiintyminen oli huolellisesti rakennettu ja minimalismissaan elegantti. Yhtye lunasti paikkansa festivaalin avausesiintyjänä hiljaisuudella ja tilan tunnustelulla. Täten se onnistui hyvin tehtävässään: asettaa kuulija vastaanottavaiseen tilaan.

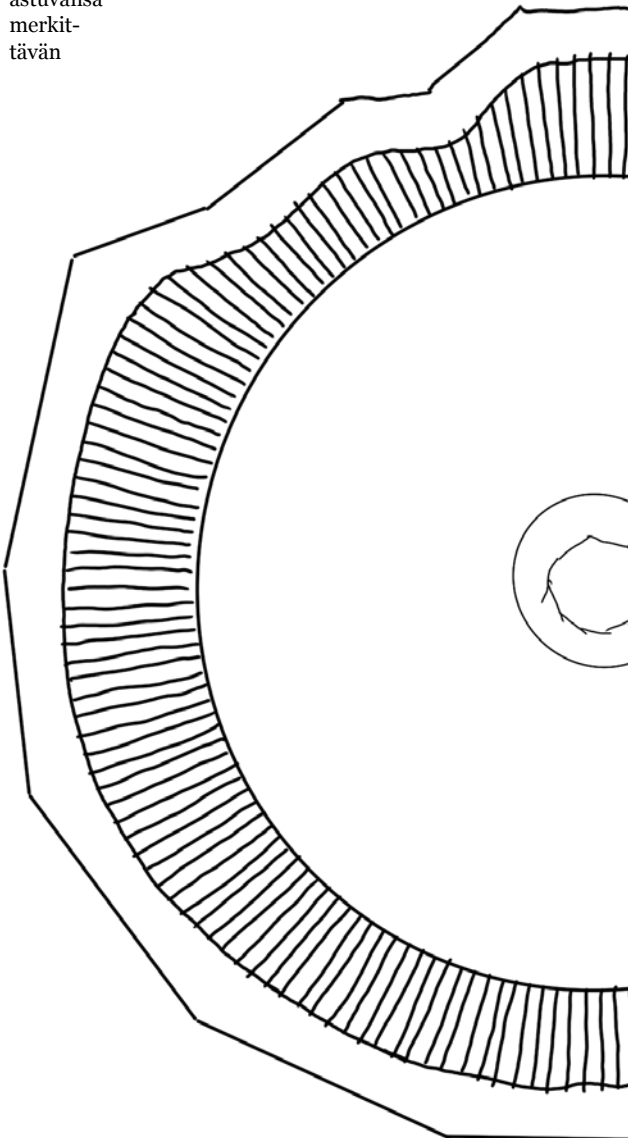
Taavetti Huhtala

Aino Morko & Co.

Temppeliaukion kirkko 8.5.2025

Aino Morko & Co esiintyi Helsinki Music Weekin avajaispäivänä loppuunmyydyssä Temppeliaukion kirkossa Shepherd's Callin jälkeen. Morkon suuren suosion vuoksi istumapaikat olivat vähissä jo ennen esityksen alkua, mutta vapaa paikka löytyi onnekseni lopulta eturivistä.

Ilmassa väreili sellainen harras jännite, jonka tunnistaa vain silloin, kun tietää astuvansa merkittävän

artistin maailmaan tai sitten vain hyvin lähelle kaiutinta. Temppeliaukion kirkko – kiven sisään louhittu rokkialttari, joka on vuosien varrella toiminut niin konserttisalina kuin kontemplaation tyyssijana – tarjosi tapahtumalle ainutlaatuisen ja miltei mystisen kehiksen. Äänentoistojärjestelmä oli jo avattu aiemman Shepherd's Call -setin jäljiltä ja loi pohjan Morkon konsertille.

Itse konsertti oli mainion määrittelemätön. Se ei ollut aivan ambientia, mutta ei myöskään poppia, rockia, klassista, teknoa, housea tai sataprosenttisen elektronista musiikkia, vaan jotain siltä väliltä, jotain enemmän – ääntä, joka

tuntui liukuvan generajojen jälkeisessä musiikillisessa tilassa. Vaikutteita oli havaittavissa ambient-musiikin varhaisista pioneereista sekä laajasti kokeellisen elektronisen musiikin kentältä, kuten myös muista pohjoismaisista elektronisen nykymusiikin tekijöistä. Aino Morko esiintyi koko konsertin polvillaan lavalla, joka oli enemmänkin jakkara, ja koko vaikutelma oli kuin olisi astellut Morkon kotistudioon, joka sattui konserttipäivänä olemaan Temppeliaukion kirkko.

Aino Morko & co. toivat musiikissaan esiin risti-riitaisen tunnelman haikeuden, toivon ja rytmin välillä, hyvin nykyaiteellisessa ja post-genrellisessä hengessä. Esitys oli pohjoista mystiikkaa parhaimmillaan – siinä yhdistyivät klassinen sellonsoitto, säröinen kitara ja jylisevä basso, joka kulki Temppeliaukion kirkon pyöreän tilan halki ja heijastui takaisin. Basso ei vain kuulunut, se tuntui: olin kuin klubin vessassa, jossa musiikki on enemmän kehollinen kuin auralinen kokemus.

Morko irrottautuu tällä artistiprojektillaan megasuosion saavuttaneesta pehmoaino-projektista. Emma-palkinnot ovat jo plakkarissa, ja asema yhtenä Suomen tunnetuimmista pop-artisteista on kiistaton; mutta missä kanava henkilökohtaisemmalle, kokeellisemmalle ja esteettisesti rohkeammalle ilmaisulle?

Aino Morko vaikuttaa löytäneen siihen vastauksen. Uusi projekti seisoo omilla jaloillaan: se on irtiotto, mutta ei katkos. Tuttuja elementtejä on edelleen läsnä, kuten tarkka melodinen taju ja poeettinen kieli, mutta ne asettuvat nyt uuteen valoon, synkempään ja tilallisempaan.

Morkon esittämät kappaleet toivat mukanaan sanoituksia, jotka tuntuivat paljaammilta, kuin aiemmin kuultu olisi jätetty siloittelematta. Runous oli keskeinen osa sävellyksiä, ei pelkkä koriste. Keskeneräinen tai tarkoituksella kokeellisempi ote toi kappaleisiin vahvan intiimiyden tunteen.

Ennen konserttia harva osasi sanoa mitä odottaa. Aiemmin julkaistua materiaalia ei ollut lainkaan, ja suurin osa musiikista oli Morkon mukaan viimeistelty vasta konsertti-viikolla. Lopputuloksessa oli jotain radikaalin tuoretta: kuin olisi kulkenut sisään juuri silloin, kun hiljaisuus alkaa hengittää. Se toimi. Konsertti oli vaikuttava avaus ja jätti jälkeensä kiinnostuksen.

Taavetti Huhtala

